

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

ЗА НАУКОВІ КАДРИ

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМІВ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА
ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА.

Видається з 1933 р.

№ 26 (1759)

8 ВЕРЕСНЯ 1989 РОКУ

Ціна 2 коп.

Піонери

Організація ліцею при ОДУ викликала численні і захоплені відгуки преси. Проте, по правді кажучи, це нерідко була сумбурна інформація, за якою не вимальовувалась ні структура цього нового типу навчального закладу, ні його підпорядкування, ні характер взаємовідносин зі своїм «патроном» — університетом. Саме тому ми і звернулись за коментарем до найбільш компетентної особи — декана механіко-математичного факультету, доцента В. Є. Круглова.

Ліцей — термін, так би мовити, народний. Офіційно ж його поки що іменують природничо-математичною школою при ОДУ. А втім, настане час і для легалізації цієї первинної назви. (Подумалось, що

(Закінчення на 2-й стор.)

фоторепортаж

Вітальним словом до першокурсників звернулись секретар Одеського обкому Компартії України Руслан Борисович Боделан і ректор університету професор Ігор Петрович Зелінський.

Із словом-відповіддю виступила студентка 1-го курсу істфаку Олена Сминтина.

Першокурсники вшанували пам'ять викладачів і студентів університету, які загину-

ли у Великій Вітчизняній війні, покладанням квітів до пам'ятника загиблим.

Від фанели було запалено полум'я, що символізує тягу людства до знань.

— В стінах нашого університету — сказав І. П. Зелінський, — завжди панував дух демократизму, і за часи, коли він був Новоросійським, і в післяреволюційні роки. То ж новому поповненню студентів належить підтримати і далі розвивати славі традиції Одеського університету, стати висококваліфікованими спеціалістами і людьми активної життєвої позиції.

Погляд у завтра

ЗІ СЕРПНЯ В АКТОВОМУ ЗАЛІ ВІДБУЛИСЬ ТРАДИЦІЙНІ ЗБОРИ ВИКЛАДАЦЬКОГО І ТЕХНІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ОДУ З НАГОДИ ПОЧАТКУ НОВОГО НАВЧАЛЬНОГО РОКУ.

Перед присутніми з думками про перебудову університету і проблеми, що виникають в процесі розвитку вузу, виступив народний депутат СРСР, ректор університету, професор І. П. Зелінський. Він докладно зупинився на питаннях демократизації університету, перерозподілі функцій, прав і обов'язків, підвищенні самостійності факультетів і їх учених рад.

Значну увагу доповідач приділяв питанням удосконалення учбового процесу, ролі випускаючих кафедр та їх виробничих філіалів у підготовці спеціалістів.

Інтерес присутніх викликало повідомлення про завершення робіт по сиворенню при університеті навчального закладу нового типу — ліцею природничого профілю. Це вагомий вклад Одеського університету в реалізацію програми перебування середньої освіти. На черзі — план відкриття гімназії як гуманітарного учбового закладу з поглибленим вивченням мов та інших гуманітарних дисциплін.

Подібна орієнтація університету — свідчення про те, що вуз серйозно підходить до вирішення проблем підготовки власного абітурієнта — профорієнтації учнів.

Зміни на краще відбулись в університеті в сфері комп'ютеризації. Сьогодні на рахунку університету 152 робочих місця в комп'ютерних класах проти 62 в минулому навчальному році.

Розвиток університету, науковий прогрес залежить в першу чергу від здатності університету перейти якомога швидше на самоуквітність, повний госпрозрахунок. І в цьому відношенні деякі кафедри і факультети ще не усвідомили значення цільових договорів. Гостро стоїть сьогодні і питання пошуку можливостей по відкриттю нових спеціальностей.

І. П. Зелінський зупинився також на проблемах матеріального забезпечення викладачів і вчених університету, розповів про практичні заходи, які університет вжив останнім часом з метою вирішення квартирного питання.

Виступ ректора університету доповнили доценти М. Д. Орехов, К. А. Норкін, професори Г. І. Швебс, І. Г. Беляський, М. М. Чесноков.

Зокрема, Генріх Іванович Швебс запропонував створити комісію, яка б розглянула питання структури екологічної освіти в університеті. На його думку, потрібен університетський курс соціальної екології, який можна було б ввести за рахунок годин на суспільні дисципліни.

Пропозиції, що заслуговують на увагу, звучали у виступах інших товаришів.

В роботі зборів викладацького складу університету взяв участь і виступив секретар Одеського обкому Компартії України т. Боделан Р. Б.

У парткомі ОДУ

РЕЦИДИВ ЗАСТАРІЛОЇ ХВОРОБИ

На черговому засіданні парткому розглянуто питання про підготовку університету до нового навчального року (звіт проректора з АГЧ т. Рутівського І. Г., доповідач В. Я. Керпель) та про роботу партійного бюро АГЧ по нормалізації психологічної обстановки в колективі автобаз (доповідач Б. П. Чибар).

За словами І. Г. Рутівського, зусилля колективу АГЧ були спрямовані, головним чином, на об'єкти громадського харчування, охорони здоров'я, студентських гуртожитків. Протягом двох місяців в 10-му гуртожитку (Чорноморка) виконано робіт на 70 тис. крб., включаючи озеленення.

Значний обсяг робіт виконано в студентських гуртожитках, яким під час літніх канікул завдано відчутної матеріальної шкоди. У своєму виступі проректор вказав на труднощі з постачанням меблів і скоромовною зазначив, що у порівнянні з іншими «набагато слабкіше працювали експлуатаційні служби».

Інформуючи про результати перевірки роботи АГЧ комісією парткому, В. Я. Керпель висловив думку, що ніяких підстав бути задоволеним станом готовності університету до нового навчального року немає. Він навів, зокре-

ма, такі приклади. На час інформування членів парткому у восьми гуртожитках не діяли 119 умивальних кранів, 19 туалетних кабін, 26 душових, було розбито 369 шибок.

У гуртожитках 1, 5, 7, 8 в багатьох місцях протікає покрівля. Чимало недоліків побутового характеру комісія парткому виявила в головному корпусі, в аудиторіях біофаку і гуманітарного корпусу.

Незадовільно реалізуються плани капітального ремонту. З весни 1985 року продовжується ремонт наукової бібліотеки, більше трьох років ремонтуються спортивний зал на Ласточкина, відсутня пожежна сигналізація в бібліотеці та гуртожитках, в актовому залі аудиторного корпусу, в книгозховищі. Особливо небезпечно становище склалося в гуртожитку № 9, де до цього часу відсутня сигналізація, а вогнегасники та необхідне протипожежне обладнання зберігається на складі.

Комісія парткому дійшла висновку, що планування капітального ремонту в університеті ведеться невірною, будівельна група не знає задалегідь об'єктів роботи, відсутній фонд для відселення, об'єкти не здаються господарям за актом, план поточного

ремонту об'єктів подається в карбованцях без зазначення фізичного обсягу виконаних робіт.

Головний інженер А. В. Нецаєв зі своїми обов'язками справляється вкрай незадовільно, проректор з АГЧ І. Г. Рутівський в роботу служби експлуатації глибоко не вникає, партійне бюро АГЧ (т. Деменчук) не забезпечило активності і відповідальності комуністів на конкретних робочих місцях.

Невтішно виявилася і ситуація на автобазі, де морально-психологічна обстановка останнім часом значно погіршилась. Частково це пояснюється не тільки низькою заробітною платою робітників бази і відсутністю елементарних побутових умов для водіїв, але й хронічним невиконанням партбюро і керівництвом АГЧ рішень, що приймалися на різних рівнях.

У прийнятих парткомом постановках вказується, що проректор з АГЧ І. Г. Рутівський не виявив вимогливості і не забезпечив конкретного керівництва по підготовці університетських об'єктів.

Партком зажадав від проректора прийняття невідкладних заходів з метою усунення виявлених недоліків до 1 жовтня 1989 року.

50 років у партії

Днями на розширеному засіданні парткому вручені посвідчення ветерана партії і значки ветеранам університету комуністам Миколі Іллічу Абрамову, Тамарі Георгіївні Кузнєцовій, Гаврилу Опанасовичу Мищенко, Михайлу Юхимовичу Раковському, Михайлу Івановичу Сафронову, Марії Федорівні Щетиніній.

Сердечно поздравляємо ювілярів партії, бажаємо їм міцного здоров'я, щасливого довголіття, успіхів у вихованні ідейних борців за перебудову.

Секретарю партійного бюро АГЧ т. Деменчуку суворо вказано за пасивність і відсутність принципової партійної оцінки обстановки, що склалася в колективі автобаз.

Товаришам І. Г. Рутівському, В. А. Мурадян, М. А. Перекитному рекомендовано до 10 жовтня розробити положення про переведення автопарку на прогресивну форму оплати праці.

На парткомі була заслухана також інформація про

підготовку до звітів і виборів в парторганізаціях університету в 1989 році (В. В. Глебов) та про завдання партійних організацій факультетів по організаційному та ідеологічному забезпеченню студентських колективів на осінніх сільськогосподарських роботах.

Партійні збори університету із звітом про роботу парткому за період з 28 жовтня 1988 року по 28 жовтня 1989 року відбудуться у жовтні ц. р.

ТРАДИЦІЇ ДРУЖБИ

ОДЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ — ЧЛЕН ТОВАРИСТВА
СРСР — ІСПАНІЯ

За останні роки в Одеському університеті набули широкого розвитку прямі наукові і культурні зв'язки по лінії міжвузівського міжнародного співробітництва і інших контактів з зарубіжними партнерами із Болгарії, Угорщини, ФРН, Фінляндії, Індії, Італії та інших країн.

У 1988—1989 рр. були підписані договори про співробітництво з двома університетами м. Валенсії, найбільшими науковими, навчальними і культурними центрами Іспанії. Напочатку 1989 року відбувся відповідний робочий візит у м. Валенсію ректора Одеського університету І. П. Зелінського. Внаслідок переговорів, що були проведені, відкрились нові можливості для розвитку взаємовигідного співробітництва, в т. ч. і широких культурних зв'язків.

Робочою програмою передбачено виконання спільних наукових робіт, обмін делегаціями, викладачами, аспірантами,

групами студентів і т. д. Усі ці заходи здійснюються при активній участі товариства Іспанія — СРСР м. Валенсії, голова якого професор математики Хосе Л. Сантос Лукас водночас є науковим керівником однієї з науково-дослідних тем, що розробляються спільно Одеським держуніверситетом і політехнічним університетом м. Валенсії.

Нещодавно мені довелося побувати у Політехнічному університеті м. Валенсія, куди я був відряджений для проведення наукової роботи і читання лекцій. Там також відбулись зустрічі і бесіди з активістами місцевого товариства Іспанія — СРСР. В роботі цього товариства активну участь беруть ветерани Компартії Іспанії, що боролися проти фашистського режиму Франко і гітлерівської Німеччини, і багато років жили в СРСР. Серед них — колишній військовий льотчик Мануель Хисберт, авіаційний інженер Хосе Лоррет та інші.

Не можна забути, з якою теплою і сердечністю говорили ці люди про нашу країну, для яких вона стала другою Батьківщиною.

З метою дальшого розвитку дружніх зв'язків з іспанськими партнерами, проведення широкого культурного обміну і активізації роботи міського товариства СРСР — Іспанія університет стає колективним членом Одеського міського товариства СРСР — Іспанія.

При університеті створена первинна організація товариства, до якої запрошуються усі бажаючі студенти і співробітники університету.

Гадаємо, що члени нашого колективу, а особливо ті співробітники і студенти, які вже беруть участь у виконанні робочої програми міжвузівського співробітництва, виявлять інтерес до роботи первинної організації товариства при Одеському держуніверситеті.

Довідки про роботу первинної організації і умови вступу до товариства можна одержати по тел. 291-745- (В. В. Шишков), 63-97-91 (Л. Д. Пржевальська).

В. ПЕТРУШЕНКО,

ПІОНЕРИ

(Закінчення.)

Початок на 1-й стор.)

вона стане нагадуванням про попередника університету — Рішельєвський лицей).

Школа перебуває ніби то у подвійному підпорядкуванні — Центрального району і ОДУ. Райвно виділило приміщення (200 кв. м. корисної площі у СШ № 36) і буде фінансувати працю вчителів. Університет обладнав школу обчислювальним комплексом — це 6 класів, начинених технікою: ЕОМ серії СМ і класу «Ямаха», а також реконструював приміщення при сприятливій науково-технічній кооперативу «Меркурій». Лицеїсти зможуть проходити лабораторну практику на базі хімічного і фізичного факультетів. Крім того, університет домігся чотирьох ставок доцента для роботи в лицей. Ця робота буде зарховуватись викладачеві як учбова навантаження, нарівні з вузівським.

У нинішньому році в лицей сформовані 8—10 класи: по три фізичних, математичних і інформатики, а також один хімічний. Зарховування відбувалось на конкурсній основі — письмові роботи з математики, співрозмова (за участю співробітників школи і ОДУ) — з інших дисциплін.

Надалі передбачається перетворення усієї школи в лицей. Поки що там паралельно буде функціонувати і загальноосвітня школа, але в перший клас тут дітей вже не набирають. При поетапному перетворенні школи у лицей передбачається переобладнати і відремонтувати усі її приміщення за рахунок міста. Не виключено, що лицей у майбутньому стане інтернатом — будуть використані університетські гуртожитки.

Головне завдання лицейу — підготовка високоерудованого абітурієнта для відповідних вузів (не лише для ОДУ), володіючого навичками дослідницької роботи з обраної спеціальності. Для цієї мети, окрім всього іншого (потужна матеріально-технічна база, кваліфіковані викладачі і т. п.), усі заняття природничого циклу,

в тому числі практичні, лабораторні, семінарські проводяться половинним складом класу, тобто у групах по 12—15 чоловік. Це дозволить значно посилити індивідуальне навчання.

До проблем, які з'явилися у ході планування роботи, Віктор Євгенович зараховує, наприклад, відсутність учбових посібників, програм і т. ін. Все це ще доведеться створити викладачам ОДУ і вчителям.

Є ще чимало інших перешкод: підбір кадрового складу вчителів відповідного рівня, зісткування вузівських і шкільних викладачів і т. д. Або, скажімо, така проблема. Логічно, що при тих умовах, які пред'являються до викладачів лицей, і праця їх повинна оплачуватись вище. Оскільки спонсори в особі кооперативів, госпрозрахункових об'єднань і т. д. вже передали лицейу 10 тис. карбованців, можна було б використати їх для заохочення викладачів. Проте різні регламентуючі органи проти такого підходу. І тут логіки ніякої.

По закінченні ми спитали декана мехмату, чи не викликає роздратування цей начебто привілейований учбовий заклад з його унікальним поки статутом і можливостями у шкільних викладачів.

Віктор Євгенович відповів, що такі настрої мали місце, але, як слід поміркувавши, заздрітники зрозуміли, що лицей — це перший практичний крок до тієї школи, якій їй дісно належить бути. Це початок, досвід, вибір магістрального напрямку. Університет вже вклав в це починання сотні тисяч карбованців, але і цього виявилось недостатньо. Адже передбачено ще обладнання спецкласів. І треба залучити кращих вчителів, а це знову кошти. А реконструкція усієї школи? Мабуть, капіталовкладення треба утроїти...

Приклад створення лицейу начочно ілюструє, скільки сил і коштів потребує перебудова усієї системи народної освіти.

О. ГУБАР.

Наполегливо оволодіває російською мовою аспірант хімічного факультету бакалавр із Лівії Хасан Тахір Мухамед.

Фото В. ПАЩУКА.

ОСНОВА ДЛЯ ДИСКУСІЙ

РЕФОРМА ВИБОРЧОГО ПРАВА В УКРАЇНСЬКІЙ РСР

Одним з принципових нововведень у винесених на народне обговорення проектах нових Законів про вибори народних депутатів в нашій республіці є розширення кола суб'єктів висунення кандидатів в депутати. Це право отримали студентські і учнівські колективи вищих і середніх спеціальних учбових закладів та професійно-технічних училищ. Так з'являється нова можливість для розширення зони політичної активності молоді, що виходить далено за межі студентського самоуправління. Шляхи дальшої політизації студентства, ставлення студентів до законопроектів стануть предметом дискусії, яка буде проведена регіонально (на базі Одеського університету) організацією Радянської асоціації політичних наук (РАПН), 8 вересня цього року.

Ми звернулись до голови бюро організації РАПН, зав. кафедрою державного права і радянського будівництва, професора Марка Пилиповича Орзіха з проханням поділитися враженнями про проект реформи виборчого права.

— Обговорення законопроектів — фактично перший практичний крок у реалізації виборчої реформи в республіці, в усякому разі на рівні формування поглядів, політико-правового відношення до системи виборів, що проектується, реформи виборчого права як першої стадії перебудови виборчої системи.

Ця реформа здійснюється не на голому місці. Перша виборча кампанія по виборах народних депутатів СРСР в умовах перебудови державного і громадського життя соціалізму надала унікальну можливість перевірки практикою політичної реформи, що здійснюється в країні, реалізації завдань, пов'язаних з активізацією усіх політичних інститутів, різних форм безпосередньої (прямої) і представницької демократії.

Головне в цьому — пробудження політичної самосвідомості і політичної активності громадян, впевненості в дієвості наших рішень, усвідомлення здатності кожного громадянина вплинути на політичний процес.

Вибори, які багато десятиліть були у нас виявленням ставлення влади до народу, набули своїх істинно демократичних рис: держава в процесі виборчої кампанії перетворилась в об'єкт людини, а в суспільстві з'явилась тенденція до перетворення в політичний комітет по завідуванню власними справами.

Практика застосування нового Закону СРСР про вибори народних депутатів СРСР від 1 грудня 1988 року, апробація нових організаційних форм

проведення виборчої кампанії сприяли придбання значного досвіду розвитку демократії, політичної активізації народних мас. Водночас висвітлювались надто чутливі, а в ряді випадків небезпечні для перспектив демократизації суспільства, явища, у тому числі викликані недосконалістю, «білими плямами» законодавства, організаційною невідповідністю політичних інститутів, трудових колективів, громадських формувань до роботи у новій політичній ситуації. Інерція колишніх підходів, наявність політичних стереотипів при відсутності досвіду проведення великомасштабних політичних акцій, основаних на кардинальних організаційних і правових нововведеннях такого типу, як вибори, що виходять далеко за межі звичного для нас раніше голосування, привели у ряді випадків до нестабільності у вирішенні типових проблем, певної розгубленості на окремих етапах виборчої кампанії на початку нинішнього року.

Цей досвід необхідно врахувати в процесі перебудови виборчої системи в нашій республіці. І, мабуть, перш за все під цим кутом зору слід вести мову про співставлення загальносоюзного закону і практики його застосування з проектами, що пропонуються.

В цьому відношенні звертає увагу те, що проект в цілому зберегли демократичні інститути, сконструйовані в загальносоюзному законі, хоча з цього приводу є й інші думки (див. наприклад, статтю народних депутатів СРСР О. Гончара, В. Грищука, В. Черняка, Ю. Щербака, В. Яворівського в журналі «Огонек», 1989, № 31).

Збережені й удосконалені механізми здійснення виборчих прав громадян. Обгрунтованим є відтворення в республіканських законопроектах структури загальносоюзного Закону (від 1 грудня 1988 р.) з доповненням у проект Закону про вибори у місцеві Ради розділу про виборчу документацію і порядок її збереження, про виборчий ящик, нагрудний знак депутата, а також розділу глави X — про вибори у новосторонніх адміністративно-територіальних одиницях.

Поряд з цим у законопроектах відтворено багато нововведень і, що найбільш важливо, враховано громадську думку стосовно деяких виборчих інститутів. Так, немає положень щодо об'єктивних передвиборчих зборів, які одержали далеко неоднозначні оцінки виборців під час виборчої кампанії по виборах народних депутатів СРСР. Різні

думки висловлювались з приводу безпосереднього представництва громадських організацій у вищому виборному органі країни. В проекті Закону про вибори народних депутатів УРСР скорочено представництво від громадських організацій (від 1/3 до 1/4 складу депутатського корпусу) при умові подання до реєстрації списку кандидатів, що перевищує кількість виділених мандатів.

Важливим є принцип рівного виборчого права для усіх громадян, що проживають на території республіки, незалежно від належності до республіканського громадянства. Більш доцільно вирішено також питання про забезпечення виборчого права громадян при тимчасовому вибутті з місця свого проживання в період між поданням списків виборців і днем виборів. У цьому випадку виборець не отримує посвідчення на право голосування на виборчій дільниці за місцем його перебування — практика себе не виправдала. В проектах запропоновано інший порядок, у відповідності з яким забезпечується право голосування у своєму окрузі, на своїй виборчій дільниці.

Стосовно суб'єктів висунення кандидатів в депутати поряд з розширенням їх кола за рахунок зборів колективів вищих і спеціальних середніх учбових закладів і ПТУ встановлено пра-

Оценивая сложность общественно-политической ситуации в нашей стране в условиях перестройки, авторы сборника «Перестройка: гласность, демократия, социализм. Иного не дано» год тому назад писали: «... и она ненормальна и фантастична по самой своей природе. И поэтому в ней возможны ненормальные вещи. Их надо ждать. Но их надо бояться». Тем не менее

литике проявились в нарушении принципов социальной справедливости, неуважении к языку, культуре. Массовые репрессии периода сталинизма еще более обострили межнародные отношения, породили обиду, недоверие, сепаратизм.

Развитие негативных процессов в среде международных отношений в значительной степени зависит от неблагоприятных

нередких проявлений грубости, высокомерия, элементарного бескультурья у «временных гостей». Они вызвали справедливое раздражение и чувство стыда не только у прибалтов.

Перестройка внесла «человеческое измерение» во все сферы жизни нашего общества. Ныне требуется заново осваивать понятие свободы, вести, чести, как и понятие на-

ИНОГО НЕ ДАНО

О НРАВСТВЕННОМ АСПЕКТЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ПРОБЛЕМ В ПРИБАЛТИКЕ

на четвертом году революционных преобразований, когда наше общество начало «привыкать» к социальным конфликтам, вспыхивающим в тех или иных регионах страны, особую тревогу вызывают процессы, развернувшиеся в Прибалтике. Принятие дискриминационного для некоренного населения Закона о выборах, призывы к отделению прибалтийских республик от СССР являются не только антисоциалистическими, антисоветскими. Они не гуманны по своей сути. Серьезные опасения вызывает и то, что на общем фоне развернувшихся здесь демократических преобразований, активизации интеллектуальных сил некоторые общественные движения сбиваются на откровенно националистические позиции.

Накал националистических страстей, которым поддается определенная часть населения Прибалтийских республик, нагнетание преимущественно антирусских настроений заставляют задуматься о нравственной стороне этого явления. Длительное господство административно-командной системы, ее пренебрежением не только к национальному, но и к общечеловеческому, основательно деформировали национальные отношения. За победными разговорами о «монолитном единстве» забылась очевидная истина, что многонациональная страна — это не единый, безликий, «одномерный» народ. Каждый человек принадлежит к определенной нации, со своим жизненным укладом, традициями, обычаями, языком. Просчеты в национальной по-

литике проявились в нарушении принципов социальной справедливости, неуважении к языку, культуре. Массовые репрессии периода сталинизма еще более обострили межнародные отношения, породили обиду, недоверие, сепаратизм.

Опасный синдром девальвации многих лучших человеческих качеств, к которым относится интернационализм, захватил и коренные народы Прибалтики. Он породил неприязнь, желание определенной части населения как можно быстрее отмежеваться от СССР, изгнать «мигрантов», поставить в неравноправные условия русских, украинцев, белорусов, поляков, евреев, которые вместе составляют около 40 процентов населения этих республик. При этом не принимается во внимание то, что Прибалтийские республики — органичная часть народнохозяйственного комплекса страны: тесными экономическими, хозяйственными, культурными, семейными связями они соединены с другими республиками.

События в Прибалтике требуют глубокого осмысления и такого нравственного феномена, каким является национальное достоинство. Все, кому приходилось бывать в этих республиках, не могли не замечать «прохладного» отношения к прибывшим из «России». Как не могли не наблюдать

национального достоинства. Последнее особенно важно применительно к большим народам. В осознании себя как представителя этого народа, в способности реализовать лучшие человеческие качества, присущие ему, в заимствовании всего того положительного, что есть у других народов — в этом, мне представляется, проявление национального достоинства. Это чувство необходимо воспитывать в каждом, особенно у молодежи. «Кризис» в республиках Прибалтики еще раз убеждает в том, что развернувшаяся в стране революция неизбежно вызывает столкновение различных мнений, неодинаковые оценки прошлого и настоящего. Но при всей сложности, противоречивости обстоятельств национальные проблемы нельзя решать с позиций силы и ненависти. Здесь нужен диалог, стремление понять друг друга, взаимные уступки. Ибо стремление кого бы то ни было построить свое благополучие за счет другого безнравственно. Разве не о гуманизме как основополагающем принципе человеческого бытия писал замечательный литовский поэт Юстас Марцинкявичус в поэме «Кровь и пепел»: «И с гордостью подумал он о том, Как человек силен, И как любовь

неистребима, — Их силой мир одушевлен, Возделан, обжит, заселен, И жизнь бессмертна творима».

Л. ЛЕВЧЕНКО,
кандидат экономических наук,
доцент кафедры политэкономии.

СКОРО СЪЕЗД?

На удивление редко в центральной молодежной печати появляются сообщения о ходе подготовки к Всесоюзному съезду студентов, который должен состояться в Москве во второй половине ноября этого года.

Неинформированность, а иногда и дезинформированность относительно прав и возможностей студентов способствуют усилению социальной апатии, а порой и ведут к экстремизму в молодежной среде.

Связь между вузами страны (а у нас — и города), практически нет и не видно особого желания ее наладить. Информационно — координационный центр (ИКЦ), созданный в феврале этого года в Ленинграде по решению Всесоюзной неформальной встречи представителей студенчества 90 вузов страны, уже работает.

И все же чувство неопределенности продолжает сохраняться. Никто не может сказать толком, каким должно быть наше высшее образование. Ошибки вузовского руководства стали очевидными. Студенческий комсомол напоминает разоренный муравейник.

Прошедший недавно Пленум ЦК ВЛКСМ пока не оказал заметного воздействия на жизнь вузовского комсомола. Остается уповать на предстоящий съезд студентов страны. Что зависит в этом плане от каждого из нас?

Первым шагом на этом пути могут стать выработка и обсуждение программы делегата от университета на Всесоюзный съезд студентов. Нужны активные, в хорошем смысле честолюбивые ребята, которые бы захотели и смогли по-настоящему заинтересованно и грамотно представить ОГУ в Москве. Нужны широкие, гласные выборы этого делегата.

Какие вопросы, на мой взгляд, желательно включить в программу будущего съезда, в разработке которой должны принять участие все факультеты?

1. Предложения по правовому статусу съезда.
2. Принципиальные изменения в учебном процессе.

ОТ РЕДАКЦИИ: Николай Худынец в корреспонденции о студенческом съезде затронул, по существу, проблему более масштабную: о положении студенчества и о месте комсомола в студенческом движении. И в этой связи не может не вызвать нашего удивления выжидательная позиция комитета комсомола университета. Что думают по этому вопросу комсомольские активисты!

3. Социальные, юридические права и положение студентов.

4. Автономия вузов. Положение высшего образования и вузовской науки.

5. Студенты в советах — от факультетского до всесоюзного уровня.

6. Хозрасчетные студенческие объединения.

7. Досуг молодежи и студентов.

8. Экологический и другие вопросы.

Избранный делегат перед поездкой в Москву на съезд должен встретиться со студентами, преподавателями факультетов. Выборы делегата следует завершить до середины октября (квота-1 человек от вуза — установил оргкомитет съезда, с чем придется согласиться).

Что можно ждать от съезда? Америки он не откроет, всех проблем не решит, с голы на ноги все не поставит, но главное — начать, ибо под лежачий камень вода не течет.

Хочется надеяться, что с созданием новой молодежной студенческой организации удастся изменить положение к лучшему с финансированием и материально-техническим обеспечением нашего образования. Наверное, всерьез призадумаются те, кто устраивает чехарду с учебными планами и программами.

Во всяком случае одну задачу съезд, как это ни странно, уже решил. Мало кто подозревает, что отмена призыва в армию и досрочное увольнение студентов уже в этом году, кроме всего прочего, явились результатом работы оргкомитета съезда и студенческого отдела ЦК ВЛКСМ.

Так что проблемы решать можно, если только всерьез за них браться.

Н. ХУДЫНЦЕВ,
студент IV
курса физфака.

До 125-річчя університету

НЕ ВСІ ПОВЕРНУЛИСЬ ДОДОМУ

вило про висунення кожним суб'єктом одного кандидата в народні депутати УРСР.

Уявляється важливим положення про закріплення рівності можливостей кандидата в проведенні передвиборчих акцій: рівність матеріально-технічних засобів агітації у виборчому окрузі, заборона використання позабюджетних або позацільових (не виділених на виборчу кампанію) коштів, недопустимість використання у передвиборній боротьбі службового становища кандидата.

Уточнені і розширені також правові можливості кандидата в депутати, гарантії його правового захисту. Зокрема, встановлено право кандидата у будь-який час замінити довірену особу, і фіксується тимчасові межі повноважень цієї особи, уточнюються умови відповідальності за опублікування або розповсюдження іншим способом свідомо неправдивих відомостей про кандидата.

Законопроекти вміщують і ряд інших важливих нововведень, які стосуються організації підготовки і проведення

виборів, правового статусу колективних і індивідуальних суб'єктів виборчої кампанії, реалізації активного (право обирати) і пасивного (право бути обраним) виборчого права громадян.

Думається, що винесений на народне обговорення проект може бути прийнятим за основу для дискусій. Це не означає, що тільки зараз з'являються певні сумніви і заперечення по запропонованим проектам, вони були висловлені мною як перспективні пропозиції в журналі «Радянське право» (1989, № 7) і після офіційного опублікування проекту — в газеті «Вечерня Одеса» (1989, 17 серпня). Впевнений, що у процесі обговорення з'являться альтернативні норми або блоки норм, навіть інакші принципи рішення щодо виборчої системи.

Головне — щоб жодна ділова, конструктивна пропозиція, спрямована на удосконалення виборчого права, демократизацію нашого життя не залишалась поза увагою, стала відомою законопроектним органам.

До уваги членів РАПН, викладачів, студентів, усіх бажаючих взяти участь в дискусії! Зустріч відбудеться 8 вересня ц. р. о 15 годині в спецаудиторії соціалістичного державоуправління. (Пролетарський бульвар, 24/26, ауд. 33. Телефон для довідки: 63-32-59).

Враховуючи, що строк подання пропозицій по законопроектах минає 1 жовтня, і з метою конструктивної участі в обговоренні Законів про вибори народних депутатів і Закону про зміни і доповнення Конституції (Основного Закону) УРСР (див.: республіканські і обласні газети 5—6 серпня ц. р.) прохання всіх бажаючих підготувати до дня дискусії письмові іменні (прізвище, ініціали, місце роботи, навчання) пропозиції для направлення їх в законопроектні органи. Ці матеріали будуть також опубліковані в університетській газеті.

Піввіку тому я і мої ровесники по закінченню середньої школи поступили на різні факультети Одеського державного університету. Можна собі уявити нашу радість після успішного складання влітку 1939 р. вступних іспитів.

Та ніхто не сподівався на те, що декому з нас доведеться провчитися лише один рік, півроку, а то й одну декаду. Адже в перший день навчального 1939/40 року нападом фашистської Німеччини на Польщу розпочалася друга світова війна. В той же день на засіданні позачергової четвертої сесії Верховної Ради СРСР був прийнятий новий «Закон про загальний військовий обов'язок», згідно з яким призывний вік було понижено з 21 року до 19, а для випускників середніх шкіл — до 18 років.

2 вересня було прийнято рішення про часткову військову мобілізацію населення. А ще через кілька днів вийшов наказ народного комісара оборони про призов до лав Червоної Армії.

З цього приводу в актовому залі університету відбулися студентські збори, після яких призывники роз'їхалися на свої призывні пункти. Кількість першокурсників зменшилась в університеті майже на

100 чоловік. Лише в моїй 2-й групі історичного факультету вбула третина студентів (10 з 30).

Коли ми були ще абітурієнтами, ми уважно слідували за розвитком міжнародних подій. Для нас великою несподіванкою став договір про ненапад між Німеччиною і Радянським Союзом. Адже до самого 10 класу нас вчили, що фашизм — це війна. А скількох громадських і партійних діячів було оголошено «ворогами народу» за нібито зв'язки з фашистами. В нашому класі двоє учнів були дітьми «ворогів народу». В 118 школі був репресований молодий поет Панько Педа, вчитель української мови і літератури.

Не знаю, хто як, а я дуже переживав звістку про напад Німеччини на Польщу. Адже в старовинному галицькому містечку Журавко жили мої близькі родичі, з якими небезпечно було листуватися навіть після 17 вересня, щоб бодай не звинуватили нашу родину в польському шпигунстві. Я навіть свою польську метрику з зображенням маршала Пилсудського нікому не показував, поки не здав її до військкомату при мобілізації у Червону Армію. Мене зарахували рядовим зв'язківцем у 2-й полк про-

типовітряної оборони, що базувався на Великі Луки. В полку мені розповіли цікаву історію про переліт Ріббентропа на військовому літаку через Великі Луки до Москви в серпні 1939 року. Сталося так, що черговий пункт ППО не зовсім точно прочитав шифровану телеграмму, через що невідомий йому літак був обстріляний зенітною батареєю, командир якої був відповідного настрою до німців. Для розслідування цього інциденту прибув начальник оперативної частини Генерального штабу Червоної Армії О. М. Василевський. В Москві чекали протесту з боку німців, але ті були настільки зацікавлені в підписанні договору про ненапад, що не було жодної заяви чи протесту. Про цей факт стало відомо після війни.

Початок Великої Вітчизняної війни застав призывників 1939/1940 років далеко від рідного дому. Їх ніхто не проводжав на фронт, який сам наблизився до них.

Щороку в день Перемоги згадують всіх мобілізованих в 1941 році і досить рідко — призывників передвоєнних років, з числа яких мало хто повернувся додому.

В. ГАЛЯС,
ветеран університету,
призывник 1939 р.

«Всесильный будитель»

Начиная с 1821 г. произведения Пушкина печатались в Германии, Франции, Англии, Италии и других странах. Болгария же познакомилась с творчеством великого поэта несколько позже. И это объяснимо: в течение без малого пяти веков страна пребывала в безраздельном владении оттоманской империи, стремившейся изолировать Болгарию от России и других славянских держав.

Но никакие запреты и репрессии не смогли помешать духовному общению русского и болгарского народов. Во второй четверти XIX ст. болгарские юноши обучаются в различных учебных заведениях Одессы и Киева, Херсона и Николаева, Петербурга и Москвы. Общие с преподавателями, сверстниками, передовой частью российского дворянства, знакомство с выдающимися произведениями русской культуры — все способствовало формированию свобододобивных взглядов юных болгар. Возвращаясь на родину, они становились проводниками культуры русских братьев. Так пришли в Болгарию и вести о Пушкине.

Иван Богоров (1820-1892) выпускник Ришельевского лицея, основал в январе 1848 г. журнал «Цареградский вестник», на страницах которого в марте того же года поместил статью «Русская книжнина», где впервые упоминалось о Пушкине.

В обстановке шириющейся борьбы против турецкого ига растет интерес болгар к творчеству Пушкина. Иван Богоров, Иоаким Груев, Петко Славейков и другие деятели болгарского Возрождения увлекаются поэзией русского собрата. П. Словейков признавался: «Он не был мне брат, по музе был собрат, но был мне милее брата».

В журнале «Росна квитка» П. Словейков (1827-1895) опубликовал два стихотворения Пушкина в своем переводе: «Не пой, красавица, при мне...» и «Погасло дневное светило...». Собственно, это были не переводы, а вольные переложения. Да и названия не соответствовали оригинальным: первое стихотворение у Славейкова именовалось «Канарейка», а второе — «Старая планина». В 1857 г. вышел сборник «Гуслица», в который включено стихотворение «Я пережил свои желанья...», переведенное на болгарский язык Иоакимом Груевым (1828—1912).

Перечитайте это стихотворение Пушкина, написанное в 1821 г., проникнитесь страданиями опального поэта «под бурями судьбы жестокой», охваченного чувствами печали и одиночества, и вы поймете, что побудило И. Груева остановить свой выбор именно на этих строках.

Поэзия Пушкина привлекала многих участников борьбы за освобождение Болгарии. В 1873 г. в Царьграде поэт Константин Величков (1855-1907) выпустил в своем переводе «Русалку», и эта тоненькая, в 16 страниц книжечка положила начало изданию многочисленных пушкинских переводов в Болгарии.

Идеолог национально-освободительного движения Любен Каравелов (1834-1879) издал в 1875 г. в Бухаресте «Капитанскую дочку» и «Кирджали» в переводе Михаила Грекова (1845-1922), которого привлекли произведения, раскрывающие тему народной войны.

В драматических произведениях Васила Друмева (1838-1901), получившего образование в Одессе и Киеве, и Добри Войникова (1833-1878), основоположников болгарского театра, ясно ощущается влияние пушкинского «Бориса Годунова». Народ в их пьесах — активный участник сложных социальных конфликтов.

Ежегодник «Летоструй или домашний календарь», сборник энциклопедического характера, издавался в 1869—1876 гг. в Пловдиве и печатался в Вене. И. Груев, один из его редакторов, впервые опубликовал здесь в 1875 г. биографию Пушкина. Назвав русского собрата и наставника «ВСЕСИЛЬНЫМ БУДИТЕЛЕМ», он подчеркнул тем самым, какое влияние на рост национального самосознания болгар оказал Пушкин накануне восстания против поработителей.

На помощь болгарскому народу, поднявшемуся на борьбу против османского ига, пришли русские войска (1877-1878 гг.). В независимой Болгарии имя великого русского поэта становится особенно популярным и почитаемым. Один из первых болгарских марксистов Георги Бакалов (1873-1939) писал: «Едва ли за пределами родины имеется иная страна, кроме Болгарии, где в большей степени его (Пушкина — И. П.) считали бы близким, своим поэтом».

Илья ПОПЕЛЮХЕР

1817 · E X L I B R I S · 1967
НАУЧНОЙ БИБЛИОТЕКИ

ОДЕССКОГО УНИВЕРСИТЕТА
ИМЕНИ И.И.МЕЧНИКОВА

ПЕЧАЛЬНАЯ ЗАБЫВЧИВОСТЬ

В трудное послевоенное время пришла на работу в научную библиотеку ОГУ Тамара Георгиевна Кузнецова.

ИССЛЕДОВАТЕЛЬ БОЛГАРСКОЙ КУЛЬТУРЫ

Научная и просветительская деятельность Бориса Александровича Шайкевича, ветерана университета, много лет возглавлявшего кафедру зарубежной литературы, тесно связана с Болгарией.

Борис Александрович исследует проблемы взаимодействия болгарской литературы и изобразительного искусства на протяжении XIX и первой половины XX века. По этой тематике им опубликовано около 20 работ в журналах «Українське слов'язнознавство і фольклористика» (Киев), «Українське слов'язнознавство» (Львов), в сборниках Одесского университета, в журнале Болгарской академии наук «Литературна мисл».

— Я стараюсь показать единство принципов развития болгарской художественной культуры в направлениях, связанных с общественным движением, философией и эстетикой своего времени, — говорит Борис Александрович.

В его работах исследуется тематическое, идейное и эстетическое влияние литературы на изобразительное искусство, общность таких писателей, как Иван Вазов, Илин Пелин и художников Ангелов и Вешин, работавших в XIX веке, или современников сентябрьского восстания, литераторов Христо Смирненского и Гео Милева с художниками Георгиевым и Ивановым Милевым, а также других представителей болгарской культуры нового времени.

Борис Александрович Шайкевич неоднократно бывал в Болгарии, участвовал в международном симпозиуме в Софии по проблемам периодизации болгарской литературы и искусства, активно работает в обществе болгаро-советской дружбы.

В научной библиотеке Одесского университета хранится ценнейший фонд болгарской периодики и художественных журналов, который собирался с 80-х годов прошлого века и насчитывает около 3 тысяч единиц хранения. Б. А. Шайкевич осуществил кропотливую работу по составлению каталога этого фонда и продолжает ее поныне.

Борис Александрович Шайкевич удостоен правительственной награды Народной Республики Болгарии — ордена Кирилла и Мефодия.

Б. ВЕРНИКОВА.

Каталогизируя Воронцовские и Страновские фонды, она, конечно, сумела оценить эти уникальные книжные собрания, проникнуться ответственностью за их сохранность.

В эти годы Тамара Георгиевна полюбила экслибрис — знак книголюба, постепенно собрала солидную коллекцию. Это увлечение подсказало ей, что сохранность книжных сокровищ научной библиотеки ОГУ во многом может обеспечить наличие своеобразного клейма — экслибриса. Она обратилась к вологодскому графику Анатолию Наговицыну с просьбой изготовить для этого специальный книжный знак.

Художник с радостью согласился, и к 150-летию библиотеки образец экслибриса был готов (мы воспроизводим его по экземпляру из собрания М. Б. Гительмахера). Тираж, естественно, не мог быть большим: о тиражировании должны были позаботиться администрация университета и библиотеки.

К сожалению, это начинание Т. Г. Кузнецовой никто не поддержал. Быть может, стоит напомнить эту историю накануне 125-летия университета и 175-летия его библиотеки...

М. ДЕНИСОВ

Приглашает «Одессика»

В текущем году научная историко-краеведческая секция «ОДЕССИКА» при Доме ученых (председатель — профессор ОГУ М. Е. Раковский) проводит следующие заседания:

18 сентября — обсуждение одесской главы книги «Пушкинские места», Профиздат, 1988;

16 октября — «Из истории межнациональных отношений в г. Одессе»;

20 ноября — «круглый стол» «Проблемы заповедной зоны г. Одессы»;

18 декабря — устная газета «Одессика»: из истории Одесского отделения Императорского русского технического общества и др. сообщения.

Начало в 19.00. Вход свободный. Приглашаем всех заинтересованных принять участие в работе секции.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Учебно-методическая лаборатория педагогического мастерства информирует:

исследовательский центр Гособразования СССР по проблемам управления качеством подготовки специалистов объявляет открытый КОНКУРС на лучшую научную работу в области МЕТОДОЛОГИИ РАЗВИТИЯ УНИВЕРСИТЕТСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ как составной части цикла исследований по проблеме «ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ, ВЫСШЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ОБЩЕСТВЕННЫЙ ПРОГРЕСС».

В конкурсе могут участвовать как творческие коллективы, так и отдельные ученые, имеющие научный задел в указанной области.

Для поощрения победителей конкурса предусмотрен фонд денежных средств в размере 1000 рублей.

Лучшие работы будут рекомендованы к изданию в СССР и за рубежом. С авторами лучших работ будут заключены трудовые соглашения на продолжение исследований в 1990 году.

Работы на конкурс должны быть представлены до 25 ноября 1989 года по адресу: 105318, Москва, Измайловское шоссе, 4 Исследовательский центр Гособразования СССР по проблемам управления качеством подготовки специалистов.

За справками обращаться: учебный корпус гуманитарных факультетов, каб. № 25, тел. 29-17-98. «На конкурс».

ПИШІТЬ НАМ. 270057, Одеса-Центр вул. Петра Великого, 2, держуніверситет, редакція газети «За наукові кадри».

ЗАХОДЬТЕ: Одеса, вул. Радянської Армії, 24, 1-й поверх, кімната, 9.

ДЗВОНІТЬ: Редактор М. ЩЕРБАНЬ. тел. 23-84-13.